

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل متن قوانین - تصویبنامه ها - صورت مفصل مذاکرات مجلس شورای ملی
- سوالات - اخبار رسمی - فرامین - انتصابات - آئین نامه ها - بخش نامه ها - آگهی های رسمی

سال اول - شماره ۱۹۷
صفحه ۶۴۲

میرسید محمد ششمی نماینده مجلس شورای ملی

۲ شنبه ۲۳ مهر ماه ۱۳۲۴

دوره چهاردهم قانونگذاری

شماره مسلسل ۱۴۲۴

روزنامه یومیه

فهرست مندرجات

- ۱ - بقیه مذاکرات یکصد و چهل و نهمین جلسه مجلس - صفحه ۱-۱۰
- ۲ - اخبار مجلس - صفحه ۱۰
- ۳ - سوالات نمایندگان - « ۱۰
- ۴ - انتصابات و احکام - صفحه ۱۰
- ۵ - آگهی های رسمی و ثبتی - صفحه ۱۱

مذاکرات مجلس

بقیه جلسه ۱۴۹

بقیه صورت مشروح مذاکرات مجلس روز ۵ شنبه نوزدهم مهرماه ۱۳۲۴

دکتر کشاورز - آقایان نمایندگان من
تصور نمیکنم که هیچ ایرانی باشرفی، هیچ ایرانی که این افتخار را بخودش بدهد که اسم ایرانی روی خودش بگذارد قبول بکند که در مملکت او قشون اجانب حتی متفقینش باشند وجود داشته باشد و من آن کسی را که طرفدار اقامت قشون جنبی در ایران باشد چنانکه در دفعه قبل در مجلس گفتم آدم بی شرف و پستی میدانم (صحیح است) نه تنها کسی را که وجود قشون اجنبی را در ایران لازم میدانند بوشرف میدانم بلکه هر کسی را که برخلاف مصالح مملکت و ملت با اجانب سروسری داشته باشد از آنها پول بگیرد و در این مجلس هم هستند و نو کرومزدور آنهاست او راهم بوشرف میدانم (صحیح است) و هستند در این مملکت از ۵۰ سال قبل خانواده هایی که آنها مزدور اجنبی هستند.

نایب رئیس - آقای دکتر از موضوع خارج نشوید
دکتر کشاورز - آقای ملک مدنی اگر اکثریت مجلس اجازه بدهد من بعنوان مخالف با این طرح صحبت بکنم صحبت میکنم اگر اجازه ندهد از اینجا میروم
نایب رئیس - صحبتتان را بفرمائید اما از موضوع لایحه خارج نشوید

دکتر کشاورز - این مطلب مربوط بلاجه است شما این جا طرحی میگذارید که تا قشون متفقین ما از ایران خارج نشوند انتخابات دوره پانزدهم انجام نگردد بنابراین اجازه بدهید که من اول روابطمان را با متفقینمان روشن بکنم پشت این تریبون و از آن استدلال و استفاده بکنم برای اینکه بگویم

این طرحی را که شما پیشنهاد میکنید بصلاح مشروطیت و ایران نیست نظر شخص من این است آقایان ۸۰ نفر هستید رای میدهند و این طرح تصویب میشود و این در مجلس شورای ملی ایران سابقه دارد که رای هائی داده شده و بعد از بیست سال بکنفر که با آن طرح مخالف بود ملت ایران او را ناخت که حق با او بوده است و بعد از بیست سال دیگر هم آقای طباطبائی ملت ایران قضاوت خواهد کرد که کدامیک از من و شما خیانت میکنیم یا من خیانت میکنم یا شما خیانت میکنید بعد از آن که این مطلب که بهیچوجه هیچ ایرانی باشرف که من هم با جرئت خودم را یک ایرانی باشرف میتوانم معرفی کنم، هیچ ایرانی باشرف موافقت با این نخواهد کرد که قشون اجنبی حتی متفقین مادر ایران باقی بمانند اجازه بدهید من یک خورده راجع بروابطمان با متفقینمان صحبت کنم (محمد طباطبائی - آقا این مطرح نیست - همه نمایندگان) ... کاملاً مطرح است اجازه بدهید من یک خلاصه راجع بروابط با متفقین صحبت کنم من قبل از همه چیز برای اینکه مختصر صحبت کنم و میدانم که آقایان هم عجله دارند ...

نایب رئیس - راجع بکفایت مذاکرات صحبت بکنید بعد هم نوبت شما است آنوقت اگر موافقت کردند شما صحبتتان را بکنید.

دکتر کشاورز - در یک مجلس مشروطه تا یک نفر با یک لایحه یا یک طرحی مخالفت اساسی میکند شما حق ندارید رای بگیرید شما چرا دهن اقلیت را می بندید.

طباطبائی - نوبت با ایشان نیست

نایب رئیس - رای میگیریم
دکتر کشاورز - رای بگیرید آقا منکه مخالفت میکنم با این طرح اگر مرا اجنبی پرست میدانید مرا رسوا کنید چرا نمیگذارید من حرف خودم را بزنم.

نایب رئیس - آقای دکتر کشاورز این صحبتها خارج از موضوع است چرا حرف اجنبی پرستی میزنید!

دکتر کشاورز - من میزنم برای این که این افکار در کله بعضی از نمایندگان مفروض است

نایب رئیس - این فکر را نکنید در باره کسی جناب عالی که یک دکتر تحصیل کرده هستید چرا این حرف را میزنید.

طباطبائی - رای بگیرید رای مجلس قاطع است.

دکتر کشاورز - بالای رای مجلس اصول مشروطیت است. آقای ملک مدنی امر میفرمائید من میروم شما جای رئیس نشسته اید بیطرف باشید تصدیق میکنید که باید بگذارند بکنفر مخالفت بکنند

نایب رئیس - من موافقم بنده از مجلس خواهم میکنم که موافقت بفرمایند ایشان مخالف هستند نوبت آقا هم هست اجازه بدهید بعنوان مخالف ایشان حرف ها ایشان را بزنند بعد آقایان دیگر صحبت بکنند (بفرمائید - بفرمائید)

بهبهائی - بنده پیشنهاد کفایت مذاکرات را کردم و حاضر هستم که بگویم چرا رای بصر کفایت مذاکرات دادم و حالا هم مجلس رای می دهد که ایشان صحبت کنند اما حقش این است که

بیخود مردم و به مجلس و سابقه و بلاخره مردم کار نداشته باشند راجع باین قضیه که مطرح است صحبت کنند آیا این قضیه را قبول دارند یا نه دلایلیشان چیست بگویند و بروند.

نایب رئیس - آقایان موافقت کنند نوبت ایشان هم است صحبتشان را بکنند (بفرمایند) اما آقای دکتر راجع به مسائل دیگر صحبتی نفرمائید اساساً این انگاری که در مجلس پیدا شده است که ما دائماً سبب باشی می کنیم خودمان را ملوک می کنیم این فطرت است بنده که وظیفه خدمتگزاری دارم و از طرف شما انتخاب شده ام عرض میکنم که نسبت بیکدیگر این همه اهانت نکنیم اجنبی پرستی در این مجلس نیست امیدواریم که هیچوقت این حرف هارا نفرمائید.

دکتر کشاورز - اهانت نشده است اما برای این که مختصر صحبت کرده باشم ابتداء روابط خودمان را با ملل متحده امریکا عرض میکنم و عرض می کنم که بعقیده من هر ایرانی ملل متحده امریکا را پشتیبان آزادی و دموکراسی میدانند و آن ها همیشه امتحان داده اند که در مواقع سخت موقمی که ایران بمناسبت ضعفش بمناسبت ضعیف ملت و دولتش در زیر فشار دول استعماری واقع شده بود ملت ایران کمک کردند بهترین مثالش موقمی است که قضیه کنفرانس صلح پیش آمد نمایندگان ایران را در کنفرانس صلح گذشته قبول نکردند و تنها کسی از دول بزرگ که پشتیبانی از دولت ایران کرد دولت امریکا بود اما روابط مابادولت امپراتوری انگلستان روابط ظلمی و روشن مابادولت امپراتوری انگلستان از تقریباً چهل سال پیش شروع می شود و هر ایرانی در نظر دارد که دولت انگلستان در صدر مشروطیت هواخواه استقرار مشروطیت در ایران بوده است و از ۱۹۰۶ رسماً با مداخلات علنی دولت انگلستان بشروطه خواهان صدر مشروطیت کمک کرد و حتی مراسم ای وجود دارد که مرحوم پدر شما آقای بهبهانی نوشته اند بشارژ دافر انگلیس و رسماً تقاضا کرده اند که ملت ایران را در این مبارزه اینکه بر علیه استبداد می کند یاری کنید امروز اگر پدر شما مرحوم بهبهانی احترام میکنند برای خاطر همین است برای خاطر اینکه بهر قیمتی بود سعی کرد که مشروطیت بر استبداد فائق آید (قادیان) خودشان هم مورد احترام هستند) بنده که خلافتش را ننگم آقای قادیان (صحیح است) اما امروز که در انگلستان یک دولت کاری بر سر کار است امیدواریم که سیاست خارجی خود را غیر از آن سیاستی قرار بدهد که دولت های محافظه کار انگلستان قرار داده بودند زیرا بقول آقای ایسن وزیر خارجه انگلستان سیاست گذشته انگلستان در ایران باعث تفریک نسل ایرانی نسبت بانگلستان شده است در ۱۹۰۶ دولت انگلستان برای چه من اینجایم را ذکر نمیکنم ولی بشروطه خواهان صدر مشروطیت کمک کرد و مشروطیت خواهان صدر مشروطیت از دولت انگلستان کمک خواستند حتی کار بجائی رسید که مشروطه خواهان صدر مشروطیت بسفارت انگلیس از دست دولت خودشان پناه بردند حتی کار بجائی رسید که آقای تقی زاده سفیر کبیر فعلی ایران در لندن برای فرار از دست مستبدان عامه اش را برداشت و شایو گذاشت و رفت بسفارت انگلستان پناهنده شد و سفارت انگلستان از

او حمایت و ضمانت کرد برای اینکه از ایران خارج بشود متأسفم سوابق را دارم میگویم برای خاطر این من این مطالب را دارم میگویم تا در مقابل ملت ایران و در مقابل نمایندگان بیغرض مجلس معلوم شود که هر رابطه و علاقه ای را نسبت بیک دولتی نمیشود اجنبی پرستی نام گذاشت با مثال صور اسرافیلها و ملک الملک که بن ها و بهبهانیها یعنی مرحوم پدر آقای بهبهانی نمیشود گفت برای اینکه از انگلستان برای استقرار رژیم مشروطیت در ایران کمک خواسته اند اجنبی پرستی هستند بنابراین اگر عده ای اگر نماینده ای در بین سیاست های خارجی مختلف صلاح ملت خودش را بدانند که علناً از یک دوستی و سیاستی پشتیبانی کند آن را نمیشود اجنبی پرستی گفت (صحیح است) بیخود است آن کسی که باو بگوید مزدور است.

هاشمی - حدودی هم دارد.

دکتر کشاورز - حدودی هم دارد آقای هاشمی حدویش این است که دوستی نسبت بیک دولت خارجی باید در کادرمنافع ملت ایران و تمامیت مین ممانع حفظ باشد یعنی این دوستی باید تا آنجائی باشد که ایران مال ایرانی باشد و تمامیتش محرز باشد و منافع ملت ایران محفوظ باشد (صحیح است) و برای این دوستی بنده اضافه میکنم که آن کسی که طرفدار این دوستی است پول نکیرد و مقام هم نکیرد (صحیح است) البته اما روابط نیک ما با دولت انگلستان طول نکشید در ۱۹۰۶ انگلستان بشروطیت ایران کمک کرد ولی در ۱۹۰۷ با عهد نامه معروف ۱۹۰۷ همین ایران مشروطه را که خودش رای حفظ هندوستانش علاقه بآن داشت علاقه بشروطیتش داشت و میل داشت در مقابل روس های تزاری در ایران یک حکومت آزاد بر سر کار بیاید همین ایران را قسمت کرد و باحریف کنار آمد و ملت ایران را فراموش کرد مباحثه ۱۹۰۷ را هیچ ایرانی با شرفی قبول نکرد (صحیح است) مناسبات ما بادولت انگلستان ادامه پیدا کرد تا ۱۹۱۹ در ۱۹۱۹ موضوع قرار داد وثوق الدوله پیش آمد من خیال میکنم هیچ ایرانی با شرفی وجود نداشته باشد که از قرارداد شوم ۱۹۱۹ طرفداری کند و از آن دفاع کند قرارداد ۱۹۱۹ قراردادی بود که قشون فرنگ، مالیه ایران را در اختیار انگلستان میگذاشت کیست که بتواند ادعای علاقه به این آب و خاک داشته باشد و از این قرارداد ۱۹۱۹ که آقای سید ضیاء الدین مداحش بودند طرفداری کند ؟

سید ضیاء الدین - من وقت میخواهم حرف خواهم زد

نایب رئیس - آقای دکتر چرا توهین میکنید

دکتر کشاورز - بنده توهین نکردم روزنامه رهبر از کتابخانه مجلس بخواهید تا ثابت کنم که ایشان مداح قرارداد بودند.

نایب رئیس - اگر انتظار دارید که بخودتان هم توهین نشود باید معذرت بخواهید

سید ضیاء الدین - من میخواهم حرف بزنم

دکتر کشاورز - اجازه بدهید بنده عرضم را بکنم در ۱۹۱۹ این قرارداد با ایران تحصیل شد

سید ضیاء - برای اینکه حکومت شوروی میل داشت از میان برود

دکتر کشاورز - در ۱۹۱۹ بنده هیچ در مملکت همسایه شمالی ما بمناسبت انقلاب اکتبر

سر و صدا هائی بلند شد که این سر و صدا ها را ملت ایران و آزاد بخوانان ایران از ش پشتیبانی میکردند چرا برای خاطر اینکه رئیس این دولت اعلام میکرد که نسبت بملل کوچک ملل ضعیف هیچ نوع تعرضی نخواهد کرد چشمی بنگاه ملل ضعیف ندارد این نهضت بملل کوچک برای آزادی و استقلال آنها کمک میکند و از تمام حقوق و امتیازاتی که در آن موقع در ایران داشتند و از خود حق کاپیتولاسیون صرف نظر کردند البته ایرانی از این قضیه که کمک میکرد باینکه قرار داد ۱۹۱۹ یا تصویب نشود یا اجرا نشود خوشحال بود درش تردید نیست اما وقتی که دیده شد که قرار داد ۱۹۱۹ قابل اجرا نیست برای اینکه سیاست بین المللی تغییر کرده است و برای اینکه آزاد بخوانان ایران در مقابل این قرارداد فشاری مقاومت میکنند راه حل دیگری پیدا شد آن راه حل را تاوقایع شهریور اگر کسانی میدانستند معینا نمیتوانستند علناً در ایران بگویند که این راه حل را هم دولت امپراطوری انگلستان بوجود آورده است. این راه حل بوجود آوردن حکومت دیکتاتوری رضا شاه بود.

نایب رئیس - آقای دکتر کشاورز این صحبت ها خارج از موضوع است شما دارید از موضوع خارج صحبت میکنید

سید ضیاء - آقای رئیس بگذارید حرف بزنند حرف بزنید

دکتر کشاورز - اگر بنا باشد همراه بکشند من حرفم را میزنم و ملت ایران قضاوت خواهد کرد.

نایب رئیس - راجع به موضوع صحبت کنید

دکتر کشاورز - راجع به موضوع است قشون متفقین در طرح اسس هست من باید راجع بروابط مابا متفقین صحبت کنم.

امیر تومیر - بعقیده بنده شما بد اداره می کنید آقای ملک مدنی!

نایب رئیس آقای دکتر بنده اخطار می کنم شما حق این صحبت هارا ندارید شاهروقت حرف میزنید باعث اغتشاش مجلس میشود اینها جا ندارد چرا میگویند آقای سید ضیاء الدین طرفداری از قرار داد میکردند بخودتان نگویید خوشتان میآید.

دکتر کشاورز - من بگویند بنده آنوقت ۱۸ سالم بود چطور میتوانستم طرفداری کنم یا مخالفت کنم.

نایب رئیس - بنده دیگر اجازه نمیدهم در این زمینه صحبت کنید.

دکتر کشاورز - بهرحال در وقایع شهریور در اخبار رادیویی لندن و در تفسیر خبر های جهان که از طرف سفارت انگلستان در ایران منتشر میشد ما و همه ایرانی ها خواندیم و دیدیم و شنیدیم که دولت انگلستان گفت که ما از رضا خان پشتیبانی کردیم و ادرا تقویت کردیم برای اینکه...

نایب رئیس - مسائل سیاسی را چرا داخل موضوع میکنید.

دکتر کشاورز - اینجامسائل سیاسی مطرح است این چه حرفی است شما میزنید؟

نایب رئیس - شما با این حرف ها روابط مارا با خارجی ها دارید تیره میکنید

دکتر کشاورز - آقای دکتر مصدق شما یک روز پشت این تریبون آمدید یک نفری باله کثرت مخالفت کردید چرا حالا میگذازید صدای یک نفر نماینده را خفه کنند ...

طباطبائی - آقای دکتر مصدق در مسائل عمومی با مردم ایران همراهند بنده!

دکتر کشاورز - آقای طباطبائی بجان شما بنده بیشتر از شما طرفدار ایران هستم بیایید من دست شما را بگیرم برویم توی طهران همین طهران تا به بنید عقاید عمومی ملت ایران نسبت بمن و شما چگونگی است بسیار خوب من راجع بروابط خود ما با اتحاد جماهیر شوروی عرض نمیکنم مردم ایران روابط مارا با آنها تا قبل از شهریور همه می دانند در ایران خوردن چای بزرگ گناه بود در ایران دانستن زبان روسی گناه بود و اشخاصی اگر زبان روسی میدانستند حبس و تبعید و کشته میشدند (یکمی از نمایندگان - حالا نیست) بسیار خوب بنظر شما حالا نیست.

نایب رئیس - شما مسائل داخلی خودتان را حرف بزنید مسائل خارجی را مورد بحث قرار ندهید.

دکتر کشاورز - آمدم سراصل مطلب پس این روابط ما بمناسبت تقیتهان است با این وضعی که شما عرض کردید هر منصفی تصدیق می کند که در ایران طبقه ها که سیاست یک جانبه را اتخاذ کرده و ادامه داده است هر منصفی این را تصدیق میکند. آنوقت شما طرحی می آورید به مجلس که انتخابات تا یکماه بعد از بیرون رفتن قوای متفقین از ایران شروع نشود خوب آیا این قوای متفقین بودند وقتی که وکلای مجلس چهاردهم انتخاب شدند یا نه ؟ قطعاً بودند آیا این قوای متفقین که در اینجا بودند رای بردند ریختند توی صندوق اعم از انگلیس و امریکا و شوروی ؟ نه ! قوای متفقین اگر در انتخابات ایران اعمال نفوذ کردند بدست ایرانی کردند اگر قشونشان از اینجا برود آنوقت مزدورهایشان میکنند مثل این که قبل از شهریور ۲۰ یعنی سابق هم میکردند علاوه با تصویب این لایحه آقایان بسایه انتخابات دوره چهاردهم را متزلزل میکنند قطعاً اگر شما این رای را نسبت بانخابات دوره ۱ بدهید دال بر بطلان دوره چهاردهم است (بعضی از نمایندگان - ابتداً ابتداً) (همه نمایندگان) و بنابراین هر کاری در دوره چهاردهم انجام گرفته است برای ایران و ملت ایران رسمیت ندارد (بعضی از نمایندگان - نیست این طور آنرا) و بمناسبت اینکه منشور ملل متفق هم در دوره ۱۴ ب مجلس آمد و تصویب شد بنابر این با تصویب این طرح بنیان رائی را که نسبت باین منشور شما داده اید سست میکنید (اینطور نیست)

اردلان بنده اخطار نظامنامه دارم

بعضی از نمایندگان چرا میگذازید این حرف ها را بزنند

نایب رئیس - آقا ماده ۱۲۷ را بخوانید

دکتر کشاورز - بخوانید (ماده ۱۲۷ ؟ شرح زیر قرائت شد) ماده ۱۲۷ هر گاه به ناطقی در یک جلسه دو مرتبه اخطار شود مجلس میتواند در صورت

نقضای رئیس حق نطق را در آنجلسه از او سلب نماید رائی که در این باب گرفته می شود بقیام و قعود وبدون مذاکره خواهد بود

نایب رئیس - دومرتبه من به آقای دکتر اخطار کردم.

دکتر کشاورز - یکمرتبه بمن اخطار کردید رای بگیرم، رای بگیرم. آقای رئیس مجلس من در پشت این تریبون هر چه صلاح ملت میدانم باید بگویم عقیده من این است که می گویم و آقایان مخالفین من هم بیایند هر چه می خواهند بگویند - آقایان رای بگیرند یا بیشتر مفتح بشوند.

نایب رئیس - شما نمی توانید توهین کنید شما با آقای سید ضیاء الدین توهین کردید.

دکتر کشاورز - آقای ملک مدنی آنقدر دفاع از آقای سید ضیاء الدین نکنید روزنامه های رصد امروز در مجلس هست.

یکی از نمایندگان - روز نامه رصد، رصد امروز.

دکتر کشاورز - رصد معذرت میخواهم حالا می خواهم رای بگیرم بگیرم.

بعضی از نمایندگان - آقای دکتر فرمایشاتانرا بفرمائید.

نایب رئیس - اگر رای نمی گیرید بنده از مجلس خارج می شوم.

بعضی از نمایندگان - رای . رای .

نایب رئیس - رای می گیریم باین که آقای دکتر کشاورز در این جلسه حق صحبت ندارند آقایانیکه موافقت قیام کنند (جمعی برخاستند) (آقای هاشمی منشی شماره کردند اظهار داشتند ۴ نفر)

نایب رئیس - تصویب شد.

دکتر کشاورز - بمن اجازه صحبت ندهید تا دنیا بداند حتی در مجلس شورای ایران آزادی و دموکراسی وجود ندارد و در مجلس ایران بیسک و کیل اقلیت اجازه صحبت داده نمی شود.

سید ضیاء الدین - اخطار نظامنامه ای دارم خیلی کوتاه و خیلی مختصر

یکی از نمایندگان - شما توهین کرده اند بفرمائید.

نایب رئیس - بلی بشما توهین کرده اند مطابق نظامنامه حق دارید صحبت کنید.

دکتر کشاورز - می طرفداری کنید آقای نایب رئیس همه میدانند.

نایب رئیس - همه میدانند که بنده طرفداری از کسی نمیکنم

دکتر کشاورز - اجازه بدهید روزنامه اش را از کتابخانه مجلس بیآورند

نایب رئیس - آقای آقا سید ضیاء الدین خواهش میکنم از موضوع خارج نشوید

سید ضیاء الدین - خیلی مختصر است اولاً بنده خیلی متأسف هستم که آقای دکتر کشاورز نتوانستند فرمایشاتشان را بفرمایند (یکی از نمایندگان پس چرا رای دادید ؟) بنده نوشته بودم (فداکار - آنها که رای دادند عوض شما بود) تا بیا یکسال ونیم است که در این مجلس تصادف همکاری با جناب عالی را دارم (دکتر کشاورز - خیلی متأسف هستم)

نه ، بنده متأسف نیستم بنده سرورم احساس فرمودید که با مصیبتی شدن باهتاک کردن ، با ناسزا گفتن یک هدف و یک مقصودی را نمیشود پیش برد (دکتر کشاورز - بنده راهم میدانم که مصیبتی نیستم) الساعه بنده بجناب عالی ثابت میکنم که بنده از شما اگر هم مصیبتی هستم خیلی کمتر هستم (دکتر کشاورز - از لکت زبانتان معلوم است) از گفتار من از قبایع من چون شما دکتر هستم شاید این تشخیص را بتوانید بدهید هر ملتی ، هر ملتی یک مقتضای دارد و هر زمینی آب و هوایش یک وجوهی را ایجاد میکند شاید درد دنیا جاهائی باشد که با جارو چنگال با ناسزا گوئی با هتاک یک مقصودی را بتوان پیش برد ولی ایران از آن سرزمین ها نیست (صحیح است) (دکتر کشاورز - اگر اینطور بود شما در مجلس نمی آمدید)

نایب رئیس - آقا ساکت شوید آقای دکتر شما رعایت نظامنامه را نمی فرمائید.

سید ضیاء الدین - من باید بیایم به مجلس برای اینکه من وارث تمدن هزار و سیصد ساله هستم بله ، بله ، آقا ، بله تعالیم اسلامی حقایق را که بعضی از ایرانیها شاید از آن جمله خود جناب عالی باشد متوجه نبوده اند که در تعالیم اسلامی بوده است لازم بود برای من که بروم در جاهای دیگر بگردم و پیدا کنم (دکتر کشاورز - ۱۰۹) خلاصه بنده گمان میکنم هیچ بنده نمیخواهم با آقای دکتر کشاورز یا رفقای ایشان احتمال سوء نیتی بدهم نه ، هر سنی یک مقتضای دارد بنده هم وقتی بسن جناب عالی بروم یا کوچکتر بودم اگر شما يك آتشه هستید من دو آتشه بودم (دکتر کشاورز - در راه قرارداد) بنده میخواستم از آقای دکتر کشاورز فقط يك خواهشی بکنم حرف منطقی ، ذکر وقایع تاریخی ، استدلال در يك موضوعی محتاج بناسزا و هتاک نیست (دکتر کشاورز - ناسزا ننگم حقایق را نگویم) مصیبتی شدن لازم نیست بنده گمان میکنم بیانات جناب عالی بیشتر بتواند در بنده و دیگران تأثیر کند اگر نظریات خودتان را با منات بیشتر و با آرامی بیشتر ادا بفرمائید و اما راجع بفرمایشاتی که بنده فرمودید چونکه بنده احساس میکنم اکثریت و مجلس میل دارد این قضیه امروز حل شود بنده از اکثریت و از مقام ریاست استعفا میکنم حق جواب بیانات آقا را برای بنده محفوظ بدارند که در جلسه آینده خدمتشان عرض کنم.

دکتر کشاورز - اخطار نظامنامه ای دارم.

لنکرانی پیشنهاد خروج از دستور کرده ام بنده قبل از همه پیشنهاد خروج از دستور کرده ام.

نایب رئیس - بنده پیشنهادها را نمیکند گذشته ام آقای دکتر مصدق هم پیشنهادی کرده اند بنده خودم پیشنهادها را بره میگذازم که خلاف نشود آقای دکتر عبده (جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است)

دکتر عبده - بنده مطمئن آقا اگر آقایان اجازه بدهند صحبت میکنم اگر اجازه نباشد بفرمائید بنده حاضرم که بر گردم (جمعی از نمایندگان - رای)

نایب رئیس - مجلس اول موافقت کرد که آقای دکتر کشاورز صحبت کنند و ایشان هم بود صحبت هم کردند حالا نوبت آقای دکتر عبده است اگر موافقت دارید ایشان صحبتشان را بفرمائید (یکی از نمایندگان - رای بگیرم)

دکتر عیبه - بنده خلاصه میکنم آقایان زیاد وقتتان را نمیگیرم قسمتی از اظهارات دوست عزیزم آقای دکتر کشاورز که از مدرسه با هم تماس داشتیم ومن ایشان را مدد وطن پرستی میدانم منتهی معتمد که در خیلی از قسمتهای زندگیشان ممکن است اشتباه کرده باشند . قسمتی از اظهارات ایشان مربوط سیاست خارجی ایران و روابط ایران با کشورهای خارجی بنده احساس نکرده ام که این مقدمه رابطه مستوفی با مسئله مطروحه داشته باشد (دکتر کشاورز مربوط بشون معتمد است) . حالا باینجهت بنده در این باب چیزی عرض نمیکنم فقط اشاره میکنم باین نکته که بهمان اندازه که هر ایرانی باشرفی از قرارداد ۱۹۱۹ منجز است بهمان اندازه هم از تهنه های شومی که ما در آذربایجان به شونیم منتظر است (صحیح است - احسن) میدانید برای چه در موقع انقلاب مشروطیت ایران آنروز آزاد بخوانان ایران از سیاست انگلستان طرفداری میکردند ؟ برای اینکه آنها طرفدار یک سیاست آزادی بودند و میخواهند مشروطیت را در ایران مستقر بکنند ولی ما و هیچ ایرانی شرافتمندی با این سر و صدا هائی که میشود با این اعمالی که منافات دارد با حاکمیت و استقلال این مملکت موافق نیستیم (صحیح است) ما میتوانیم در مقابل هر کشوری ، هر دولتی ، هر قدر مقتدرم میخواهیم باشد حق خود را صریحا بخواهیم بنده از آنهاست دستم که در این قسمت از دولت فعلی هم تذکر هستم بنده معتقد هستم که زاندام مارا و تنی آنها خواستند از انجام وظیفه مناعت بکنند زاندام پرستی برود کشته شود بگذارید آنها اگر میخواهند بزاندام ، تیراندازی کنند (صحیح است) ایضا بدانید اگر شما اینچنانستاید برای اینکه دول معظم و دول بزرگ از شما طرفداری کنند این اشتباه است اگر شایع حاکمیت و استقلال خودتان را خواهند (صحیح است) باید صدای خود مان را بدنیای نشان بدهیم ، برسانیم و افکار عمومی را بر خودمان تجهیز کنیم موقعی رسیده که رو در بایستی فایده ندارد و پرده ها پاره شده بنده راه میدانم وزندگی کوتاه سیاسی هم شاهد است که نه از سیاست انگلستان طرفداری میکنم نه از سیاست شوروی و در پشت این تریبون در مواقع مختلف بر علیه هر دو سیاست صحبت های خودم را کرده ام منتهی بر حسب موقع و بر حسب مقتضیات اگر دیدم در یک موقع معینی فشار از یکطرف زیادتر است خوب طبیعی است که صدای ما بر علیه آن طرفی است کوفشار بیشتر بها وارد میکنم (صحیح است - احسن) اگر انگلستان هم بشکارت را بکنند اگر نظیر کانل فلچر دوباره در کرمانشاه پیدا شود همان عریاض را میکنم و همان عداوت در پشت تریبون تکرار میکنم (دکتر کشاورز - ایرانهای بی شرف کار فلچر را دارند میکنند) . . . آنها را هم باید مجاکه کرد ، آنها را هم باید مجازات کرد عده استدلال آقای دکتر کشاورز یعنی آن شاه دلیل ایشان این بود که در دوره سیزدهم هم قوای اجانب در این مملکت بوده اند مملکت انتخابات دوره چهاردهم . . . (قبایان - چون نام کامل برده شد اجازه میخواهم پاسخ بدهم زیرا که منشا به چهار و کبل دارد) بنده راجع بانتهای کرمانشاه نکندم آقای قبایان ، صحبت بنده راجع بکارهای دیگر کانل فلچر بود (خنده نمایندگان) آقا من راجع بآن قضایائی که خود آقایان میدانند که

بر خلاف مصالح ایران بود عرض میکنم بازی شاهکار استدلال آقای دکتر این بود که در دوره سیزدهم هم قوای اجانب در این مملکت بودند مملکت انتخابات دوره چهاردهم شد (دکتر کشاورز - باقیش را نگذاشتید بگویم) . . . حالا عجله بنده این قسمت راجوب میدهم . عرض میکنم که این مطلب درست است و بجای خودش صحیح است که در دوره سیزدهم هم متأسفانه قوای اجانب در ایران بودند ولی یک فرق داشت و فرقی این بود که در آن موقع آنها بیشتر بخودشان مشغول بودند و مشغول کارهای مربوط باینجهت بودند امروز کار چنانک تمام شد و رسیده اند بکار های دیگران حتی بکار کسانی که تمام قوایشان را گذاشتند برای کمک بآنها (صحیح است) تفاوت معامله اینجاست ، اینکه فرمودید خوب آن موقع بدست ایرانها کردند بنده شاید منکر این معنی نباشم ولی خوب بعد هم ممکن است بدست ایرانی ها نکنند در مراحل این راه شایع خودتان محرز بدانید که وجود قوای خارجی در کشور بتدریج ایجاد نفوذ و ایجاد قدرتی میکنند که شاید در دو سه روز پیش تر آن قدرت نبوده است امروز شما وقتی در مازندران ، در خراسان یا در تبریز و آذربایجان که سر این کشور است همه ما از جان و دل بآنجا علاقمندیم (صحیح است) وقتیکه شما میرید میبینید آنطوریکه بنده شنیدم یک کاندانی در شهر تبریز است که مثل یک صاحب منصب مقتدر ایرانی در کلبه شتون مداخله میکنند مسلما در دو سه روز پیش نبوده است بهرحال بنظر بنده ما با این طرح قانونی که میگذرانیم دو کار میکنیم اول اینکه بدنیای اعلام میکنیم که از اقامت بیرون قوای اجانب در این کشور ما ناراضی هستیم (کف زدن نمایندگان) (یک نفر از نمایندگان - بجزایم) و یک نتیجه دیگر هم میگیریم بنده خیال میکنم که باین اختلافاتی که متأسفانه از چندی پیش در این کشور و در این مجلس پیش آمده انشاء الله خانم بدهیم (صحیح است) و در همین حال اساس حکومت ملی را سعی خواهیم کرد بهمت مردان وطن پرست این کشور که مسلما شاهم جزو آن هستند مستقر نماییم من روی سوابقی که باشما دارم میخواهم این را اذعان بکنم که بهمت مردان وطن پرست این کشور انتخابات را در یک محیط آزادی انجام خواهیم داد (دکتر کشاورز - بخدا نمیگذارند اشتباه میکنند) مثلا بهمان نظری که آقای دشتی داشتند که یک کمیته ای از اشخاص صالح تشکیل شود شاهمانند که من از آن اشخاصی هستم که از انتخابات غیر آزاد استفاده میکنم شما این را آقای دکتر کشاورز دانسه باشید که صلاح کشور در این است که انتخابات تمام معنی آزاد باشد ممکن است همین نظر را تمیق بکنیم این طرح مظهر اراده ملت ایران است انعکاس اراده ملت ایران است . بنده این را شما عرض میکنم چون تماس دارم با مردم ندیدم یک نفر را که باین فکر مخالفت داشته باشد (صحیح است) و بهترین دلیلش این است که آقای دکتر مصدق که خوشبختانه همیشه مظهر افکار عمومی ملت ایران بوده اند تصدیق میکنند ایشان هم با این فکر موافق باشند (دکتر کشاورز - ایشان را مگر مظهر بودند اینچنانچه دزد گاه گفتند آقا) در هر حال اجازه بفرمائید آقای دکتر بنظر بنده (آصف - هر چه میخواهیم

بهم همکاری بکنیم شما باز میخواهید دعوای از سر بگیری) اجازه بدهید بنظر بنده این اقدام یکی از اقداماتی است که ممکن است مملکت را نجات بدهد (صحیح است) هر چه زود تر باین طرح قانونی رأی بدهید و چنین داشته باشد که با این اقدام وظیفه مین دوستی خود را انجام داده و وطن پرستی خودتان را ثابت کرده اید (کف زدن نمایندگان) (بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است)

نایب رئیس - رای میگیریم بکفایت مذاکرات آقایانیکه موافقت قیام نمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد .

پیشنهادی از طرف آقای لنگرانی شده است راجع بخرج از دستوران لایحه (نمایندگان - بخوانید) پیشنهاد بطریق زیر قرائت شد:

پیشنهاد میکنم که این لایحه از دستور خارج شود .

محمد طباطبائی این قابل طرح نیست

یک نفر از نمایندگان - مجلس رای داده است بدو فوریت

نایب رئیس بفرمائید آقای لنگرانی .

لنگرانی - بنده امروز بالعکس تصمیم گرفتم که هم خودم ملاحظه را بخودم تحمیل بکنم و هم بی مهربانی که خدای نخواستہ متوجه من بشود با صمیمیت استقبال بکنم برای اینکه موضوع موضوعی است که من شایسته میدانم در این باب مطالعه و مذاکرات زیادی شده باشد گاهی قضایائی پیش می آید که مبدا تاثیرات خاصی است که از یکطرف و افراد معدودی شروع میشود و بعد توسعه پیدا میکند موضوعات زیاد است از یک طرف حواس من پرت شد از ده طرف دیگر وارد میشود چه ضرر دارد که برادرانه راجع به مملکتان گفتگو کرده باشیم ما اولین مرتبه نیست که در مقابل ضرر عجله قرار گرفته ایم استدلال عقیده من مرتبط به موضوع و موازینی خواهد بود که نسبت بیکدیگر آنها همان که اول گفتم مایلم حتی تفویض نکرده باشم واسم هم باورده باشم و در تاریخ ایران هم این حق را برای خودم حفظ میکنم که حتی اسمی هم از آن زبان نیاردم آقای ملک مدنی برای اینکه وظایف خودم را متوجه باشم بنده دلایل خروج از دستور را می خواهم عرض کنم پس بنا بر این میبایستی من در اطراف قضایا مطالعه بکنم قضایا و این مطالب را تشریح بکنم و دلایل خودم را عرض کرده باشم نکته دیگری عرض میکنم خدمت آقا و آن این است که گاهی تجاشی میشود از اینکه تصریحات سیاسی در این مجلس شده باشد تصور میکنم این تجاشی در مجلس جا نداشته باشد بلی زمان رضا خان (حاذقی - رضاشاه بگویند)

نایب رئیس - ساکت باشید آقای حاذقی

لنگرانی - . . . بدلیل دارقرن احمدی و در حبس بودن مختاری (یک نفر از نمایندگان - از موضوع خارج نشوید)

نایب رئیس - راجع بدلیل خروج از دستور صحبت کنید

لنگرانی - . . . به از شرق تا غرب از شمال تا جنوب از این جا از آنجا ، از بالا از پایین از همه جای اینها جواب عرض میکنم ، راست راستی دارد

بادمیرود (خنده؛ نمایندگان) حضور آقایان عرض کنم من خوشحالم در همین این که بآن سبک مخالف بودم بزبان نیاردم خارج از این مجلس . یا خارج از این اطراق اگر بپرسند ممکن است بگویم ولی برای این که از باب افتخار خودم را بزبان هم نیاردم باشم آنجا میگویم . بازم مافوقش نکرده باشیم که در این قرارداد عنوان قشون معتمدین قید شده این لغت در آن تصریح شده جزو این قضیه است آنوقت هم میفرسند و هم میگویند حرف نزنیم این تعجب آور است آنرا حذفش بکنید ما هم حرف نزنیم تصور میکنم مخالف من هم حاضر نباشد این موضوع را تصدیق نکند (یک نفر از نمایندگان - آقا مختصر بفرمائید) وقت بنده زیاد خواهد بود (حاذقی - عده برای رای کافی نیست بیرون نروید) میگویند عده کافی نیست برای رای بار آقا این هم از آن صحبتها بود که فرمودید آقا بنیابت حضرت عالی فرمودند که عده برای رای کافی نیست نروند برای این بلائیکه تهیه شده است .

نایب رئیس - آقا نظامنامه مجلس را هم رعایت بفرمائید .

لنگرانی - . . . خوب حالا یک چیز دیگری میگویم در این که یک ایرانی باشرف حتی حق ندارد مباحث کند باینکه مایل هست قشون اجنبی در خانه اش باشد در این شکی نیست امر عادی است غریزه بشری هر کس علاقه بخانه اش دارد هر کسی از هر مداخله ای متأثر است و هر کس مخالف است باین که بیگانه اش باشد در اینکه ما شکی نداریم بآن مطلبی که ممکن است در اینچنینی شده باشد که من مجبور باشم قیلا در آن باب بحثی کرده باشم موضوع آذر بایجان است چون گفته شد و صحبت هم شد تصور میکنم که هیچ ایرانی نباشد که از موضوع آذربایجان متأثر نباشد در این شکی نیست (صحیح است) نمیتواند هم ایرانی باشد و هم از قضایای آذربایجان متأثر نباشد ولی ما نباید فراموش بکنیم و قیلا نظر ما نسبت بآذربایجان گفتیم فراموش نشده بشود ولی من فراموش نمیکنم که یک روز سدهی بزرگ سدهی بز گووار - سدهی افتخار ایران و شرق و دنیا همان مردیکه به مجردیکه گفته توبه کرده و حتی مدتی هم تحت تأثیر آن اشتیاهش بوده است و ما هم او را در عداوت شتهای میشناسیم همان جوریکه برای سایر بزرگان بشر و ادب و حکمای بزرگ خودمان سراغ داریم از این قبیل شتهای را آزار هم تحت همین عنوان قبول میکنیم نمیخوانم آن شمرا (بعضی از نمایندگان - بخوانید) بغیر فراموش نکنیم که اگر قوای مدافع روحیه اش ملول نبود و علاقه بوطنش داشت یعنی حقوقش در وطنش محفوظ بود قشون کوچولو بی قیمت منقول در مقابل این قدرت و عظمت این طوره و عقیده ما نباید نمیکرد با اجازه بدهید در این باب هم دلایل کافی عرض نکرده باشم آقایان همه اطلاعات کافی دارند در این باب بنده متقدم که روی حریق نفت باید باشد روی حریر آب باید ریخت

یک نفر از نمایندگان - آب هم فایده ندارد

لنگرانی - . . . شن باید ریخت . خاک باید ریخت عوض این اگر چنانچه ما در مقابل رژیم مشروطیت تسلیم میشدیم

نایب رئیس - آقا از موضوع خارج نشوید .

لنگرانی - . . . دلایل و علل خروج از دستور را دارم

دستور را دارم میگویم اگر چنانچه ما حاضر میشدیم که قانون اساسی را احترام بگذاریم . اگر ما تسلیم میشدیم باین که رژیم ما رژیم مشروطه باشد قاضای اضافی تر از آن ازمانه شد ما چه میخواهیم بکنیم ؟ آیا میبایستی بکرتبه دیگر براد رکشی را شروع بکنیم . . .

نایب رئیس - آقای لنگرانی ماده ۶۳ را هم رعایت بفرمائید پیشنهاد بنده باید بطور اختصار حرف بزنید

(ماده ۶۳ بطریق زیر قرائت شد)

ماده ۶۳ - اصلاحاتی که در ضمن شورا نوی پیشنهاد میشود در صورتیکه از طرف کمیسیون ارجاع آن خواسته نشود صاحب اصلاح بطور اختصار آنرا توضیح و استدلال میکند و فقط اعضاء کمیسیون حق جواب دارند پس از آن مجلس در باب قبول توجه یا عدم قبول توجه رای میدهد .

در صورت قبول توجه آن اصلاح بکمیسیون فرستاده میشود در باره آن بقبول اصلاحات نه بنوان همان روزیکه پیشنهاد شده است رای داد

لنگرانی - اختصار برای بزرگ و کوچکی مدالب است مطالب را هم باید ملاحظه بفرمائید آقا مطلب خیلی بزرگ است

نایب رئیس - مطلب هم هست ولی تا اندازه هم نباید رها نظامنامه را بفرمائید

لنگرانی - . . . بچشم اجمال مطلب این بود که ما بجای اینکه میدان باز کنیم برای سایرین که از احساسات ناراضیها بری مقاصد خودشان استفاده کرده باشند بجای او باید بدم رضایتها خانم داده باشیم آقایان فراموش نکنید آذربایجان گفته شد آذربایجانی که مشروطیت ایران قسمت مهمش در گرد فداکاریهای آنها بوده (صحیح است) آذربایجانی که ستارخان و باقرخان داشته میبرسم کجاست ؟ چطور شده اینها از بین رفته اند ستار خان کجاست ؟ آذربایجانی که خیابانی داشته میبرسم خیابانی کجاست ؟

(بعین سفندیاری - خدا رحمتشان کند)

آقایان یک سئوالی ازتان میکنم باین اندازه اگر امروز بیاید انصاف بدهید یا بی غرضی و فردا را در نظر بگیرید ممکن است در مقابل مشکلات بزرگی قرار نگیرید شما بخدا اگر پیشه وری امروز پیش شما بود بیش از اینکه بیاید یک نطقی بکند و شاید اجازه بدهند یا ندهند تأثیر دیگری داشت و (نقابت - آقای محمد طباطبائی نمیگذاردند) ولی اتفاقا آقای طباطبائی نسبت بهن مهر و محبت زیاد دارند (اردلان - همه دارند) ایشان آمدند رو بروی من نشستند که بهتر بشنوند . تصور میکنم اگر چنانچه ما آنچه را که خرج فشنگ و گلوله و خرج گور و کفن ملت ایران میکنیم خرج غذا و لباس و دروا و معالجه اش بکنیم بهتر نیست و (بعضی از نمایندگان - چرا) (اردلان - آقا این چه مربوط به پیشنهاد است) من عاقلش را دارم عرض میکنم برای این علت باید از دستور خارج شود .

فرخ - بچه دلیل ؟ این دلیل نیست

اردلان - آقا اینها از موضوع خارج است

لنگرانی - . . . آقای فرخ اجازه بدهید دلیلش را دارم عرض میکنم

نایب رئیس - ولی مختصر بفرمائید

لنگرانی - من بنظر من باید در ۲۳ سال قبل تصادف من و آقای فرخ را زبر یک رنجبر برد توی یک مجلس بلی من فراموش نمیکنم که حتی در آنجا هم آنوقع همین احساساتی را که امروز داشتند آنروز هم دار بودند ولی روی اصول معینی بین من و ایشان اختلاف نظر بود حتی یک بروی هم بین ما موقوف بود و بعد با هم خوب شدیم مثلا عرض میکنم معمول دنیا اینطور است در تمام دنیا رفتیکه روابط بکدولتی یا دولت دیگر فرض بکنیم بطور کامل مطلوب نیست و میخواهند هم پاره کرده باشند و کار راجع بکمیته منتهی کرده باشند کوشش میکنند حتی الامکان از اشخاصی که تصدی آنها سوه تمام پیشتری ایجاد نکند بلکه بالعکس از رجال وطن پرستی که ممکن است مورد سوء ظن آنها نباشد تصدی بدارند و فواصل را نزدیک کرده باشند و شکافها را پر کرده باشند آیا آذربایجان همین کار را کردیم ؟

فیروز آبادی - ماهی کار را کردیم .

لنگرانی - من توی این مملکت دارم زندگی میکنم ۹۰ سال است توی یک کوجه دارم زندگی میکنم من والله نه پول دارم که فرار کنم و نه زورم میرسد که زیر مشکلات بنام حتی الامکان باید قضایا با مسالمت بگذرد . این راهش نبوده . راهش این بوده که از طریق وارد شده باشیم که راه آمد آذربایجان را از خودمان قطع نکنیم (یک نفر از نمایندگان - اینطور نیست) (دکتر مجتهدی - آقای لنگرانی از ادبیل صحبت کنید)

نایب رئیس - خواهش میکنم آقای لنگرانی از موضوع خارج نشوید شما خودتان فرمودید که مختصر بفرمائید .

فرخ - خروج از دستور دیگر کافی است . قرار بدسه دقیقه بیشتر صحبت نکنید .

لنگرانی - . . . (خطاب بآقای فرخ) آیا میخواهی بگویم ؟ یادت هست که میگفتی ایران مجبور است تحت حمایت انگلستان زندگی بکند (فرخ - من گفته من گفته و دروغ میگویی) یادت هست سنگ راول کردم برای تو و تو بت خورد یادت هست در مجلس بیست و سه سال قبل از اشخاصی که آنجا بودند یکیش هم برادر خیر الملک است (فرخ - دروغ میگویی)

اردلان - آقا ماده ۶۳ را بخوانید .

دکتر طاهری - این ماده ۶۳ برای چیست .

لنگرانی - باقیش را هم بگویم ؟

یک نفر از نمایندگان - دیگر نگو .

جمال امامی - آخر چکار داری ببرد صحبت را بکن بیا باین .

لنگرانی - او چکار دارد بپرسد از او آیا این حرف رازده است یا نه ؟

نایب رئیس - آقای لنگرانی بیش از وقت خودتان استفاده کرده اید .

کام بخش - رای بگیرید که ایشان باید صحبت کنند یا نه ؟

لنگرانی - . . . (خطاب بنایب رئیس) اگر امر بفرمائید اطاعت میکنم اگر میزان است بنده میآیم عقبه ساعت رانگاه میکنم ببینیم چقدر باید حرف بزنم .

نایب رئیس - آقا ماده ۶۳ سابقه هم دارد که پیشنهاد کننده باید در اطراف مطالبش بطور اختصار صحبت بکند شما الان بیساعت هم بیشتر است دارید صحبت میکنید .

لنکرانی - آقایان! مطالب مهم است
شیخ الاسلامی - ماده ۶۳ راهم رعایت بکنید
لنکرانی - ... اجازه بفرمایید من در ضمن مذاکرات احساس کردم یکی از آقایان فرمودند که ممکن است برای جلوگیری از سوء جریان انتخاباتی بکندم از اشخاص صالح دعوت شوند یعنی از توی هیئت دولت از توی وزارت کشور آقایانی را دعوت بکنند
یکتفر از نمایندگان - آقایان! مطرح نیست
لنکرانی - ... اگر مطرح نبود چرا گفتند من دارم میگویم آقایان! یعنی چه
نایب رئیس - آقایان! لنگرانی دلایل خروج از دستور را بگوید
لنکرانی - ... آقایان! دارم دلایل میآورم اول دلیل آورد ورود را بنده دلیل میآورم خروج را پس چه کنم آقایان! (خنده نمایندگان) در این باب مذاکره شد همانهاییکه آن وسایل را برای انتخابات ایجاد کردند و گفتند رجال صالح آوردیم همانها همان میرغضبها را دور مرتبه بعنوان طبیب بر میدارند می آورند میگویند آوردیم اینها را برای اینکه مراقب باشند که انتخابات جریان بدی پیدا نکند
محمد طباطبائی - آقایان! کار را نخواهند کرد
جمال امامی - بالاخره هم نشد
لنکرانی - ... علاوه بر این نکته دیگری میخوام عرض بکنم بنده عرض کردم کسی حق ندارد مباحث بکند باینکه فسون اجنبی خارج نشود اصلا معنی ندارد اصلا این فریزه حیوانی است یک حیوان هم میل ندارد کسی توی لانه اش باشد توی آشیانه اش باشد هر حیوانی با آشیانه خودش علاقه دارد (صحیح است) در این شکی نیست
هاشمی - ولی انسان بست تر از حیوان هم هست
لنکرانی - ... بله بله هست در دوره رضاخان هم زیاد بود حالا هم هست
نایب رئیس - آقایان! لنگرانی
لنکرانی - ... آقایان! گفتند بنشینان بگویند بفرمائید
نایب رئیس - آقایان! استدعا می کنم بفرمائید
لنکرانی - ... امر . امر . امر می دهید بروم امر بکنید بروم . چطور در وسط حرف من حرف می زنید .
نایب رئیس - استدعا میکنم بفرمائید
لنکرانی - ... متشکرم از اینکه ارفاق فرمودید . اجازه بدهید بگذرد دیگر هم عرض بکنم
یکتفر از نمایندگان - آقایان! اگر دوساعت دیگر حرف بزنید ما خسته نمی شویم .
لنکرانی - ... بله نشون خارجی بایستی از ایران بروند ولی ستون پنجم هم نباید برود (صحیح است) ستون پنجم ، همانطوریکه فسون آلمان در اینجا بود ولی می گفتند ستون پنجم هست حالا هم اینها رفتند ولی ستون پنجمشان هست سه قرن است .

حاذقی - تازه تند با بودگان می گویم .
لنکرانی - ... به . به . باک الله . بشما تبریک می گویم می ترسم از خودمان شروع شود آقای حاذقی (خنده نمایندگان)
نایب رئیس - آقایان! لنگرانی استدعا می کنم ...
لنکرانی - ... نه . نه . نه . اخطار کنید . بگویند امر می کنم .
نایب رئیس - آقایان! مورد احترام بنده هستید
لنکرانی - ... آقایان! استدعا می کنم بگذارید یک خورده دیگر مطلب را بگویم و بعد از این هم عرض کنم آقایان! آیا فردای امروز راهم مابا بنده بخوانیم یا نخواهیم آیا استناد سیاسی دیگران در مملکت ما بدست ما باید توی بشود
نایب رئیس - آقایان! لنگرانی اینها ربطی به خروج لایحه از دستور ندارد استناد سیاسی چه ربطی به خروج از دستور دارد . چه ربطی به لایحه انتخابات داخلی مملکت دارد
لنکرانی - ... بنده خواهش می کنم از آقایان عرض اینکه این لایحه را بگذارند دولتی روی کار بیآورند عوض این دولت که وقتی دید اجنبی مداخله می کند انتخابات را فاسد شرایط صحت بداند و بگریان نیندازد (صحیح است) خیلی سهل خیلی طبیعی ، رضایت جزو شرایط صحت انتخابات است . بله برادها باطل خواستم کلمه حق بگویم دیدم دوجور است هم کلمه حق براد بها باطل و هم کلمه باطل براد بها باطل من براد بها باطل را می گویم گاهی بعضی کلمات هست که تقریبات مختلف ممکن است بشود مثلا ملاحظه بفرمائید می آید می چسبند موضوع امنیت را . کی امنیت نمی خواهد و ولی مای خواهم ملازمه بدهیم بی ایجاد وسایل امنیت با ایجاد دیکتاتوری ، مامع تقدیم باین که وسایل تأمینیه خیلی باید زیاد باشد ولی در اختیار دولت و مجلس ولی تو گفتی که این با امنیت مخالف است از آن جهت امنیت منتهای خاص دیکتاتوری را در نظر می گیرند . امن باشد برای آنها هیچ معلوم است خدمت آقایان عرض کنم که امروز عجله در این کار نکنید و من راهش می دانید چه می گویم شما همه تان بین خودتان مرا می شناسید و میدانید که من سردوس با انگلیس نمی جنگم و سرانگلیس هم باروس نمی جنگم .
نایب رئیس - آقایان! لنگرانی شما که یک مرد ملی هستید این صحبتها مودند دارد .
لنکرانی - ... آقایان! او هم خواست دفاع بکند از فلان
نایب رئیس - آقایان! نباید صحبت خارجی را در مجلس بکنند مادامسائل داخلی داریم حرف میزنیم
لنکرانی - ... یک ایرانی بزرگتر از این است ، یک ایرانی شریف بزرگتر از این است که افکار طفیلی و تبیی داشته باشد ولی یک مطالب در بین هست میگویم بیاید یک کاری بکنیم ، بیاییم اول حکومت ملیمان را درست بکنیم ، بایک ماده واحد ، ده تا بیاورده تا ، بیست تا ، سی تا بچهل تا ، صد تا ، فواتین دوره رضاخانی را جمع بکنید بایک دانه از این دورورتها این قوانین را مردانه الغاء بکنیم آنوقت بیاید قدرت فسون را از دست مقامی که حق

ندارد خارج بکنیم ، بیاید قواری در اختیار دولت و مجلس بگذاریم ، بیاید کاری بکنیم که افکار عمومی مداخله بکند ، بیاید سیاستها را از دایره فنی خارج بکنند بیاید سیاست را در دستهای صالح مرگزیت بدهید ، بیاید هزار گونه تشکیلات را که باسم دوائر سیاسی می دانند دفتر دوم ، اداره اطلاعات ، شبهه نلان که در وزارت کشور هست منحل بکنید بیاید اول این مشکل را حل بکنید میگویند چه میشود ولی من اینها را قبول دارم و آنوقت اگر دولت صالحی آوردید دولت صالح را احساس کرد یک خارجی مداخله کرده است بلافاصله فاسد شرایط میداند آن جریان را فوراً توقیف میکنم . مینویسد که آی دولت مرگزی این انتخابات را مداخله درش میکنند چون مداخله میکنند ، چون آزاد نیست من توقیفش کردم (اردلان - این قانون همین است) قانون هست ای امر یعنی است آقایان! چون قانون هست
نایب رئیس - آقایان! لنگرانی
لنکرانی - ... اخطار کنید .
نایب رئیس - جنابها! کی فارسی و عربی هر دو را خوب میدانید بفرمائید و تشریف بفرماید هر دو را یک معنی دارد
فرخ - آقایان! تشریف نبرد جلسه از اکثریت می آید .
لنکرانی - ... بسیار خوب میروم باین اشکالی ندارد اگر امر بفرمائید میروم آقایان! توجه بفرمائید بشما آمدم گفتم بسیار هم گفتم چند نوبت اجازه گرفته ام همین که احساس میشود یک دانه اجازه من آن جا است صدرنک تدابیر درست می شود برای اینکه بنده عرضی نکنم
نایب رئیس - آقایان! بفرمائید به نشینید در جلسه آئینده بنده با اجازه میدهم هر حرفی داشتید در مجلس بفرمائید
لنکرانی - آقایان! بفرمائید راجع به فوریت دوم مگر اجازه نخواسته بودم و بن اجازه ندادید ؟
نایب رئیس - مذاکرات کافی شد بروید
لنکرانی - ... آقایان! اینجا وطن ماست بیاید به بچها تان رحم کنید آقایان می آید به بچهای ما بخواند ما (آنهاییکه پول دارند پرواز میکنند میروند) ما باید خواصمان جمع باشد آنهاییکه مامنتشان را قبلا تهیه کرده اند آنها بمانند مامنتشان بمانند ما مگر نتارچی خواهیم شد آقایان میخوانند ایران را طشتی از آتش بکنند و باین وسیله هم از ما انتقام بکشند و هم ما را بتوان نمونه بدبختی تحویل سایرین بدهند که آنها را عبرت بدهند ایرانیها عبرت بگیرند
نایب رئیس - آقایان! لنگرانی خواهش می کنم بفرمائید
لنکرانی - ... خدا شاهد است تا بفرمائید
نایب رئیس - امر میکنم بفرمائید
لنکرانی - بسیار خوب اطاعت میکنم
بعضی از نمایندگان - کفایت مذاکرات
نایب رئیس - رای می گیریم به پیشنهاد آقایان! لنگرانی راجع به خروج از دستور در این لایحه آقایان! بکنند موافقت بفرمائید (عده کمی برخاستند) تصویب نشد
فرخ - اخطار نظامنامه ای دارم آقایان! توی این لایحه (همه نمایندگان)
یکتفر از نمایندگان - بفرمائید آقایان!

فرخ استدعا میکنم
نایب رئیس - پیشنهادات فراتر بشود پیشنهاد آقای حکمت فراتر میشود
بعضی از نمایندگان - پیشنهادات فراتر بشود پیشنهاد آقای حکمت فراتر میشود
فرخ - توضیح نمیخواهد
نایب رئیس - آقایان! حکمت
حکمت - این واضح است چون یک ماه مهلت گذاشته اند موضوعی ندارد این یکماه به بعضی اینکه تخیله کردند خاک را بر اثر فرمان انتخاب صادر میشود
نایب رئیس - رای میگیریم که این پیشنهاد ضمیمه ماده بشود (اکثر برخاستند) تصویب شد . پیشنهاد دوم فراتر میشود
هاشمی - پیشنهادها بعضی بدست آقای رئیس رسیده و بعضی بدست بنده
بعضی از نمایندگان - پیشنهاداتی که بدست شریعت زاده - دیگر موضوع ندارد آقای حکمت ماده را اصلاح کردند بجای ماده پیشنهادی و مجلس آن رای داده است و تصویب شده دیگر موضوع ندارد (صحیح است)
نایب رئیس - پیشنهاد آقای دکتر مصدق فراتر میشود
بجای ماده پیشنهادی ماده ذیل را پیشنهاد میکنم ماده واحد - برای تجدید نظر و اصلاح قانون انتخابات در صورت فرمان انتخابات سه ماه تأخیر بشود
بعضی از نمایندگان - ماده تصویب شد
دکتر مصدق - من تصور میکنم که هیچکس در این مجلس موافق نباشد که تا نشون خارجی در این مملکت هست انتخابات بشود (دکتر کشاورز - با شرایطی) همه در این اصل موافق هستند منتهی طرز عمل به نظر بنده باین طرح پیشنهادی فرق می کند پیشنهاد بنده یک طوری است که نمایندگان مؤثرا اکثریت هم در جلسه ای که چهار شب قبل تشکیل شده بود موافقت کرده بودند و چهار شب قبل جلسه ای از نمایندگان اکثریت و نمایندگان اقلیت تشکیل شد و در آنجا مذاکره شد در آن جلسه پیشنهاد خود نمایندگان اکثریت فرار شد که لایحه بصورت طرح قانونی به مجلس بیاید که صد و در فرمان انتخابات برای تجدید نظر در قانون انتخابات دوماه تأخیر شود و تقریباً بین اکثریت و اقلیت هر دو در خارج موافقت شد صبح که مجلس آمدیم آقایان! توی یکی از نمایندگان اکثریت بودند آمدند آن طرح را تهیه فرمودند و بن اجازه دادند و فرمودند که عقیده ما اینست که عوض دوماه سه ماه بشود من عرض کردم همان دوماه کفایت میکند و حالا با نظر نمایندگان اکثریت موافقت میکنم طبق نظر آقایان اکثریت مدت دوماه را سه ماه پیشنهاد کردم یک وقتی بنده در مدارس قدیم درس میخواندم در جامع المقدمات که آن میگویم بهمه دره که رسیدیم آنجا باین عبارت الناس مجزون بعمالهم ان خیرا فغیرا ان شرأشراً این را بچهار وجه میخوانند
ان خیرا فغیرا - ان خیر فغیر و ان شرأشراً - ان شر فغیرا و ان شرأشراً - ان شر فغیرا و ان شرأشراً - ان شر فغیرا و ان شرأشراً - ان شر فغیرا و ان شرأشراً

خیر فغیرا و ان شرأشراً - ان شر فغیرا و ان شرأشراً - ان شر فغیرا و ان شرأشراً - ان شر فغیرا و ان شرأشراً - ان شر فغیرا و ان شرأشراً
نایب رئیس - پیشنهادات فراتر بشود پیشنهاد آقای حکمت فراتر میشود
بعضی از نمایندگان - پیشنهادات فراتر بشود پیشنهاد آقای حکمت فراتر میشود
فرخ - توضیح نمیخواهد
نایب رئیس - آقایان! حکمت
حکمت - این واضح است چون یک ماه مهلت گذاشته اند موضوعی ندارد این یکماه به بعضی اینکه تخیله کردند خاک را بر اثر فرمان انتخاب صادر میشود
نایب رئیس - رای میگیریم که این پیشنهاد ضمیمه ماده بشود (اکثر برخاستند) تصویب شد . پیشنهاد دوم فراتر میشود
هاشمی - پیشنهادها بعضی بدست آقای رئیس رسیده و بعضی بدست بنده
بعضی از نمایندگان - پیشنهاداتی که بدست شریعت زاده - دیگر موضوع ندارد آقای حکمت ماده را اصلاح کردند بجای ماده پیشنهادی و مجلس آن رای داده است و تصویب شده دیگر موضوع ندارد (صحیح است)
نایب رئیس - پیشنهاد آقای دکتر مصدق فراتر میشود
بجای ماده پیشنهادی ماده ذیل را پیشنهاد میکنم ماده واحد - برای تجدید نظر و اصلاح قانون انتخابات در صورت فرمان انتخابات سه ماه تأخیر بشود
بعضی از نمایندگان - ماده تصویب شد
دکتر مصدق - من تصور میکنم که هیچکس در این مجلس موافق نباشد که تا نشون خارجی در این مملکت هست انتخابات بشود (دکتر کشاورز - با شرایطی) همه در این اصل موافق هستند منتهی طرز عمل به نظر بنده باین طرح پیشنهادی فرق می کند پیشنهاد بنده یک طوری است که نمایندگان مؤثرا اکثریت هم در جلسه ای که چهار شب قبل تشکیل شده بود موافقت کرده بودند و چهار شب قبل جلسه ای از نمایندگان اکثریت و نمایندگان اقلیت تشکیل شد و در آنجا مذاکره شد در آن جلسه پیشنهاد خود نمایندگان اکثریت فرار شد که لایحه بصورت طرح قانونی به مجلس بیاید که صد و در فرمان انتخابات برای تجدید نظر در قانون انتخابات دوماه تأخیر شود و تقریباً بین اکثریت و اقلیت هر دو در خارج موافقت شد صبح که مجلس آمدیم آقایان! توی یکی از نمایندگان اکثریت بودند آمدند آن طرح را تهیه فرمودند و بن اجازه دادند و فرمودند که عقیده ما اینست که عوض دوماه سه ماه بشود من عرض کردم همان دوماه کفایت میکند و حالا با نظر نمایندگان اکثریت موافقت میکنم طبق نظر آقایان اکثریت مدت دوماه را سه ماه پیشنهاد کردم یک وقتی بنده در مدارس قدیم درس میخواندم در جامع المقدمات که آن میگویم بهمه دره که رسیدیم آنجا باین عبارت الناس مجزون بعمالهم ان خیرا فغیرا ان شرأشراً این را بچهار وجه میخوانند
ان خیرا فغیرا - ان خیر فغیر و ان شرأشراً - ان شر فغیرا و ان شرأشراً - ان شر فغیرا و ان شرأشراً - ان شر فغیرا و ان شرأشراً - ان شر فغیرا و ان شرأشراً

بکنند در قانون انتخابات تجدید نظر بکنیم (جمال امامی - چرا عوضش بکنید ۱) بعد از اینکه تجدید نظر کردیم بعد از سه ماه اگر دیدیم همین مشکلاتی که امروز هست در مملکت بازم هست آنوقت ما حاضر میشویم مانی ندارد احساسات ما فرقی نمیکند ، ما کاری که برخلاف مصالح مملکت باشد نمیکنیم ولی امروز هیچ چیز ایجاب نمیکند که ما بیاییم این کار را بکنیم چون من خودم هم از آن آدمهایی هستم که اگر صلاح مملکت اقتضا بکند ملاحظه از قانون نمیکند (صحیح است) چرا ؟ برای اینکه من قانون را برای مملکت میخوانم نه مملکت را برای قانون و امروز ما نمیتوانیم قانونی برخلاف قانون اساسی وضع کنیم زیرا اساس و شروطیت جزا و کلام تطبیق بردار نیست و این ماده ای که ما پیشنهاد کردیم محدود نیست میگوید تا زمانی که فسون خارجی از این مملکت نرفته باشد انتخابات عقب بیفتد و این تطبیق و شروطیت است بنده امروز این کار را نمیکنم من میگویم سه ماه در این قضیه صبر کنیم این صلاح مملکت است اول باید صلاح مملکت را در نظر بگیریم مردم در این دوره انتظار دارند ما برای مملکت یک کاری بکنیم انتظار دارند از این پیش آمدی که شده است استفاده بکنیم نه اینکه این موقع را از دست بدهیم و باز خودمان را گرفتار مجلس هائی بکنیم که هیچ صلاح مملکت کار نمیکند . من باب مثال عرض میکنم میدانید که من وقتی برای مصالح مملکت بیان بیاید بخدا قسم از هیچکس ملاحظه نمیکنم در یکی دو ماه قبل از این در یک جلسه با آقای بهبهانی بودیم فرمودند که من را در این دوره دیکتاتوری که مجلس آوردند برای این بود که خواستند رنگ ملیت به مجلس بدهند خواستند در واقع مجلس را تبدیل کرده باشند بعد خود شان فرمودند که از آن موقعی که در مجلس تشریف داشتند به چیک از لوابی که در این مجلس آمده رای نداده اند (بهبهانی - آقایان! شهادت میدادم (روحی - بله من شاهم) بله فرمودند من رای ندادم تعجب کردم ، ولی بعد خواستم ببینم که آقای بهبهانی بلاجه تجدید نظر رای دادند باندادند رفتند در کتابخانه روزنامه ها را دیدم معلوم شد رای داده اند حالا عرض میکنم که ملت ایران طالب مجلسی است که مصالح مملکت را در نظر بگیرد ، طالب مجلسی است که به هیچ امتیاز فتنی رای نداده بنده عقیده ام این است که باید این مجلس امروز فداکاری بکند و این موقع را از دست ندهد و این ماده تاخیر سه ماه را تصویب بکنند بعد از اینکه سه ماه منتفی شد اگر باز فسون اجنبی در ایران بود خدا میداند یکتفر در این مجلس نیست رای بدهد که با وجود فسون اجنبی انتخابات انجام بشود
اردلان - بنده مخالفم باین پیشنهاد . اجازه میفرمائید ؟
لنکرانی - بنده هم پیشنهاد داده ام
نایب رئیس - آقای طباطبائی
محمد طباطبائی - عرض کنم فرمایش آقای دکتر مصدق موافقت دارد اولاً اینکه فرمودند اکثریت آقایان نمایندگان موافقت کردند که این ماده واحد بجای آن ماده واحد باشد خواستم با حضارشان برسانم که اینطور نیست یک عده قبلی از رفقای ما در خارج با ایشان صحبت کرده بودند وقتی که مطالب آمد بجلسه اکثریت صحبت کردیم تمام مخصوصاً

تصمیم باین گرفتیم که همین طرحی که تقدیم شده مطرح بشود و تصویب بشود. باینکه مانع قانونی دیگر هم حالا پیدا نکرده و آن پیشنهاد آقای حکمت بود (استیضای). بیک مرتبه پیشنهاد شانرا بخوانید) الان میخوانم خواستم آقایان توجه بفرمایند که اگر این مطلب را آقای دکتر مصدق چند دقیقه قبل فرموده بودند باز یک مجلسی بود ولی حالا دیگر مجلسی نیست برای اینکه این پیشنهاد را آقای حکمت فرمودند و تصویب شد پیشنهاد اینست پیشنهاد میکنم که به بعضی اینکه تمام خاک ایران بر طبق پیمان سه گانه از نیروی قوای متفقین تخلیه شد بلافاصله فرمان انتخابات صادر و انتخابات دوره پانزدهم شروع گردد. این را الان مجلس رای داد دیگر جای پیشنهاد و صحبت نیست. الان آقای پیشنهاد کردند و اختیار این پیشنهاد هم نصیب ایشان شد و مجلس رای داد و این الان قانون است

دکتر کشاورز - باید پیشنهاد های دیگر خوانده شود

نایب رئیس - ماده واحده پیشنهادی آقای حکمت بجای طرح پیشنهادی آقایان بوده است (بعضی از نمایندگان - نبود آقا) (دکتر کشاورز - آقا اصلاح مرت بود) بنده خودم تذکر دادم در موقع رای گرفتن که پیشنهاد اصلاحی آقای حکمت بجای ماده واحده پیشنهادی نمایندگان رای گرفته می شود و آقایان هم با اتفاق رای دادند پیشنهادات همانطور که گفته شد موردنظر دارم

مهندس فریور - بنده اختیارات دارم

هاشمی - پیشنهادات آقایان بجای خودش محفوظ است دانه دانه باید خوانده شود و تکلیفش مدین شود.

نایب رئیس - ولی ماده واحده تصویب شد پیشنهادات بعدی هم حالا خوانده میشود (جمال امامی - نه آقا) هر کدام مربوط بان ماده بود خوانده نمیشود اگر مربوط نبود خوانده میشود (همه نمایندگان - طباطبائی - همه راجع بنده واحده است) آقای مجلس عجبی است، هیچ همچو مجلسی نمی شود، نمیگذارند من حرفم را بزنم (دکتر کشاورز - صحیح است مجلس عجبی است) عرض کردم آنچه پیشنهاد مربوط بان ماده است که تصویب شده دیگر مورد طرح واقع نمی شود ولی شاید پیشنهاداتی هم باشد که مربوط بان ماده واحده نباشد آن را میخوانیم. این ماده نظامنامه اش است (فاطمی - تبصره چطور؟) آقای فاطمی صحیح میفرمائید شما که سوابق مجلسی دارید. پیشنهاد آقای کام بخش، پیشنهاد میکنم که طرح اینطور اصلاح شود.

فرمان همایونی در موقع خود صادر شود مقدمات انتخابات هم فراهم شود و در عین حال موجهات خروج نیروی بیگانه هم قبل از موافق فراهم شود که فترتی پیش نیاید

جمعی از نمایندگان - نیشود آقایان منافی است باماده واحده

نایب رئیس - پیشنهاد آقای آصف، پیشنهاد میکنم مجلس شورای ملی دوازدهم نفر از نمایندگان قلمی را انتخاب نمایند که در هنگام شروع انتخابات که پس از یکماه از خروج ارتشهای بیگانه صورت خواهد گرفت برای سرهت و صحت

عمل انتخاباتی نظارت کامل بنمایند.

نایب رئیس - آقای آصف

آصف - عرض کنم که موافق و مخالف در اطراف این لایحه مذاکراتی کردند ولی بک موضوعی را من تذکر میدهم و آن این است که در بین اشخاصی که این پیشنهاد را امضاء کرده اند یک عده آقایانی هستند که در صدر مشروطیت عملیات کرده اند در این کشور برداشته اند و برای برومندی نهال مقدس آزادی و مشروطیت عملاً خدمت کرده اند (صحیح است) یعنی موی سیاه را در این راه سفید کرده اند و از روی ایمان و عقیده این امضاء را نموده اند اما این پیشنهادی که راجع بانقلاب دوازدهم نفر بنده کرده ام برای این است که اگر چنانچه بر فرض یکی از آقایان یک تصوراتی بکنند که در آن موقع ممکن است یک بهانه پیش بیاید باینکه دستهای ناپاک کی بخوانند یک دخالتی بکنند بهمان دلیلی که بعضی از آقایان مخالفین گفتند و برای اطمینان خاطر آقایان مخالفین ۱۲ نفر ممتد مجلس شورای ملی انتخاب بشود که در آن موقع در عملیات دولت و وزارت کشور نظارت بکنند این نظر بنده بود بستم بنظر مجلس است.

نایب رئیس - آقای مهندس فریور

مهندس فریور - بنده چون پیشنهادی در این زمینه پیشنهاد آقای آصف داده بودم خواستم بعنوان مخالفت با پیشنهاد ایشان صحبت کرده باشم پیشنهاد خودم را هم میخوانم ممکن است آقای آصف هم پیشنهادشان را پس بگیرند بنظر بنده معقول تر است بنده پیشنهادی که کردم میخوانم دولت مکلف است فوراً با مراجعه بآراء عمومی هیئتی مرکب از ۳۲ نفر که ۲۰ نفر آن از طهران و ۱۲ نفر از شهرستانها و به نسبتی که کمسیون کشور تعیین می نماید انتخاب کند انتخاب این عده بایستی دو ماه قبل از خاتمه دوره قانونی مجلس بان تمام برسد این هیئت در زمان فترت بعنوان هیئت مشاوره در تمام کارهای دولت نظارت مینماید و مخصوصاً نظارت در امر انتخابات بعهده این هیئت خواهد بود (صحیح است) عرض کنم اگر آقای آصف توجه بفرمایند مطلب واضح است با کشمکش ها و جدلهائی که در دست شده است در وضع حاضر و با رقابتهای موجود اگر انتخابات شد معلوم نیست چه اشخاصی بیایند و صد درصد نمی شود مطمئن شد که چه طبعیتی داشته باشند اما از یک مسئله باید بیینک بود که مسئله را باید بنظر داشت و آن قضیه فترت است که اگر فترتی پیش آمد نمیتواند آدم از حالا حدس بزند اختیار دست کی خواهد افتاد، بچه ترتیب مملکت را اداره میکنند و انتخابات بعدی هم بطریق اولی بچه قسم انجام میگردد، این کار چند راه حل دارد یکی راه حلی است که آقای آصف پیشنهاد کردند که مجلس انتخاب بکند (حشمتی آسان تر است) به آسانتر است ولی همیشه نباید دنبال کار آسانی رفت اگر چنانچه آنرا حل نماند از ای منطقی نباشد، من برای خودم نمیگویم چون حوزه انتخابیه من تهران است اگر بناست بشوم از تهران است اگر هم بناست نشوم که هیچ، من برای این می گویم که تمام شماها گرفته از خواهد شد، اگر بگوئیم مجلس انتخاب کند این مجلسی است که ما خودمان به کرات آدمیم اینجا و نسبت بانقلابش در بورد مختلف حتی برای رسیدگی بانها ممتد بنمایند گان اعتراض کردیم حالا ملاحظه بفرمایند بنده پیشنهاد

کردم بعهده را با مراجعه بآراء عمومی انتخاب بکنند حال من در آراء عمومی هم دقت کردم که بیست نفر از تهران باشد که منطقه نظامی نیست و کمتر اصلاح نفوذ درش ممکن است بشود دوازده نفر را هم که بیستون کشور بشینند بگوید مثلا یکی از شیراز یاد و تاز شیراز دوتا نمایندگان از رشت (فشارتی - آنجاها که بیگانگان هستند ممکن است دخالت بکنند) نسبت بخارج از تهران را که ممکن است یک اصلاحی بکنیم با ۱۰ نفر از تهران باشد بهر صورت این پیشنهاد را بیک نحوی پذیرید اگر از تهران انتخاب بشود بهتر است (نقابت جلسه بعد) آقای نقابت من دو درجه تبادلم معذک نشستم ام اینطور این کار آتیه مملکت مان است ا دیکتاتوری پیش خواهد آمد بنده نمیتوانم ملت ایران را فردا بدست سر نزنه بسپارم ۱۱ (همه) نمایندگان - بفرمائید آقا) بیاید بیست نفر ۳۰ نفر را انتخاب کنید اسمش را بگذارید کنسی دت. این کنسی دت را کارهای دولت نظارت بکنند در انتخابات نظارت بکنند این دوازده نفر را هم که من نوشتم تصویب بگوئید آن ۱۲ نفر از مجلهائی باشد که فترتی خارجی در آنجا نیست من که این مارش را گذاشتم برای تان استعدا میکنم باین رای بدهید چون آتیه ایران بهش بسته است.

نایب رئیس - آقای دشتی

دشتی - اولاً ما علاقه مند بودیم که تمام نمایندگان باین اصل موافقت کنند (مهندس فریور - همه رای دادیم) آتش هم که صحبت شد اولاً آن ترتیبی را که آقای دکتر مصدق اشاره کردند از طرف آقای نبوی پیشنهاد شده بود که آقای نبوی جزء اکثریت نیستند شخص بی طرفی هستند البته در آن موقع ما گفتیم ممکن است وقتی که جلسه اکثریت موافقت کرد ما هم موافقت میکنیم بعد که بردیم در جلسه اکثریت اکثریت موافقت نکرد بعد اشکال مختلف صحبت شد یکی این بود که در غیاب مجلس یک هیئتی درست کنند که این هیئت ناظر در امور دولت باشد باین معنی که یک حق قانونگذاری باو بدهیم که یک نظارتی داشته باشد در امور دولت. یکی اینکه قانون انتخابات را حتماً از حالا بنشینیم اصلاحش بکنیم و یک قانونی درست بکنیم که حتی الامکان مداخله دولت در انتخابات کم بشود و حتی الامکان از نفوذ ملاکین همانطور که آقای دکتر مصدق فرمودند در انتخابات بکاهد و انتخابات هم زود تر عمل بشود یعنی دوام پیدا نکند و روی این سه چهار اصل قانون انتخابات را اصلاحش بکنیم. اینهم یک صحبت صحبت دیگر هم این است که همینطور که بنده هم پیشنهاد کرده ام پنج شش نفر اشخاص پاکدامن که همه مردم مدعی بقوی و پاکدامنی و آزادی خواهی و صحت عمل آنها هستند آنها را ناظر در امر انتخابات بالاخص بکنیم این همه چهار نظر را تقریباً همه موافقت کردند حالا هم اینها موافق هستیم برای اینکه من تصور نمیکنم در این مجلس کسی باشد که معتقد باشد دیکتاتور وجود بیاید یا اینکه فترت باشد، این را گمان نمی کنم هیچکس موافق باشد و اگر هم باشد خیلی کیم است و رویه گرفته اکثریت قاطع مسلم مجلس شورای ملی ام از نمایندگان اکثریت و اکثریت مختلف حتی برای رسیدگی بانها ممتد بنمایند گان هم باید بطور یونانی مطرح بکنیم بیک شکل صحیحی

انجام بشود. البته بنده با انتخاب کردن بطرز انتخاب عمومی خیلی موافق نیستم، زیرا همین اشکالی که در وجود نشون اجتنبی داریم عین آن هر این قضیه هم موجود است (مهندس فریور - تهران که نشون اجتنبی نیست آقا) اجازه بدهید الان عرض میکنم برای ۲۰ نفر یا ۲۵ نفر یا ۳۲ نفر معین کردن بطور حتم ما سی و دو نفر اشخاص معتمد داریم در تهران آنها را دولت پیشنهاد بکند و مجلس هم قبول بکند (مهندس فریور - ابدأ ابدأ) و از مجلس هم نباید و علی ایحال دولت برای اینکار یک قانون خاصی باید بیارند مجلس را که بطور قطع بنده این پیشنهاد بنظر من هم عملی نیست ما موافقیم که همان پنج نفر باشد که نظارت در انتخابات فقط داشته باشند زیرا ما میتوانیم پنج نفر آدم شریف درست معین کنیم که متفق علیه مجلس باشد. اما این قانون را ما نمی توانیم اینقدر بر پایه هوش بندیم مخصوصاً چیزی را که میخوانم عرض کنم این است که الان در اثر پیشنهاد آقای حکمت تقریباً، یعنی تقریباً نیست تحقیقا مجلس رای داد و این کار تمام شد، حالا با کمال صفای قلب و صفای روح راجع باین محظوراتی که فرمودید بنشینید طرحی و درست کنید همه موافقت میکنند

مهندس فریور - با پیشنهاد من مخالفت کردند بنده یک کلمه توضیح میخوانم بدهم

نایب رئیس - دو تا پیشنهاد هست یکی مال آقای آصف بود که آقای مهندس فریور مخالفت کردند یکی هم مال خودشان است حالا باید اول به پیشنهاد آقای آصف رای بگیریم

آصف - بنده یک توضیحی دارم اجازه می فرمائید؟

نایب رئیس - بفرمائید

آصف - این بیاناتی که مکلر عزیزم آقای مهندس فریور فرمودند نزدیک است بعقد بنده ولی این یک زحمت بزرگی دارد یعنی همان چیزی که ما از آن اجتناب میکنیم فعلاً در دسترس عمومی گذاشته میشود و بهمان دلیلی که الان انتخابات را عقب می اندازیم همان نظر الان هست اما با همان ترتیبی که سابقاً رفا و آقای دشتی فرمودند برای اینکه این لایحه بیاید و مجلس رای بدهد یک عده این جا ناظر باشند در انتخابات آتیه بنده هم موافقم و پس میکنم

نایب رئیس - آقای مهندس فریور

مهندس فریور - برای این که این جا یک نظری هست اصلاً ۱۲ نفر ولایات را بخوانید حذف کنید من موافقم و اصلاح حذف بکنیم فقط همان ۲۰ نفر تهران باشد و در تهران هم اگر قوای خارجی باشد مداخله نمیتواند بکند (یک نفر از نمایندگان - حکومت نظامی میکنند) آقایان نوشته ام دو ماه ازین تاریخ و تا دو ماه که مجلس هست اگر حکومت نظامی خواست دخالت بکند این ترتیب را که از دست شما نگرفته اند بیاید حرفه ایان را بزنند ولی اگر اصلاً مجلس نبود آنوقت چه میکنید آقایان این طرح را بطور کلی از نظر مصالح مملکت رای بدهید بگذارید حسن نیت ما ثابت و محکم باشد که ما نمیخواهیم مملکت را بديکتاتوری بکشانیم بعد اگر جزئیاتی، توضیحاتی، آتیه نامه ای لازم بشود چه مانعی دارد بمتذکره کنید بیارید همه امضا می کنیم.

اردلان - بنده مخالفم اجازه میفرمائید

نایب رئیس - بفرمائید

اردلان - عرض کنم بنده متأسفانه با پیشنهاد آقای مهندس فریور مخالف هستم برای این که وضع ولایات را که خود آقا میدانید چه وضعی است (مهندس فریور - گفتیم بیست تا از تهران) اصلاً یک موضوعی را امروز هیچکدام از آقایان نگفتند و آن اینست که طرحی که ما امروز رای دادیم شاید باعث شود که اصلاً فترتی پیش نیاید روح قضیه این است و ما امیدواریم که اصلاً فترتی پیش نیاید بدهم ما قول میدهم که اصلاح قانون انتخابات را بلافاصله مطرح بکنیم (مهندس فریور - با قول نمیشود آقایان چه مانعی دارد؟) خیلی مانع دارد اجازه بفرمائید، ما قانون انتخابات را اینجا مطرح میکنیم و پیشنهادی را که آقای آصف فرمودند همه را رعایت میکنیم بنابراین بنده از خود آقا خواهش میکنم پیشنهادتان را پس بگیرند.

مهندس فریور - ابدأ پس نمیگیرم.

نایب رئیس - رای میگیریم پیشنهاد آقای مهندس فریور آقایانی که موافقت فرمایند (عده ای قیام نمودند) تصویب نشده پیشنهاد آقای دکتر معظمی، **هاشمی** - آقایان معذرت میخوانم تا چهار یا پنج پیشنهاد از آقایان بدست بنده رسید بترتیب آنها را شماره گذارده ام بعد رای میگیریم

نایب رئیس - در این پیشنهاد چهارم و پنجم شماره ها مکرر دارد سوء تفاهم نشود که یک عده پیشنهادات را ما عقب انداخته ایم.

پیشنهاد آقای دکتر معظمی

پیشنهاد میکنم تبصره ذیل بماده واحده اضافه شود: تبصره در صورتی که در نتیجه اجرای ماده واحده فترتی پیش آمد نماینده دولت مکلف است پنج نفر آقایان ذیل حکیم الملک، دکتر مصدق، هاجه الملک رئیس دیوان کشور، رئیس مجلس را برای شرکت در کارهای دولتی و نظارت در انتخابات دوره پانزدهم بعنوان شورای دولتی دعوت و نظریات آنها را در امر انتخابات و کارهای دولتی رعایت بکند.

نایب رئیس - آقای دکتر معظمی

دکتر معظمی - بنده نماینده یک مجلسی هستم که آن مجلس را در حدود دوازده سال از حق انتخابات محروم کردند بنابراین حق دارم عرض کنم در این دوازده سال شخصی را بانجام معرفی کردند که تنها سابقه اینکه با کلیایگان خوانسار داشت این بود که پدرش را اهالی کلیایگان در اینجا در میدان توپخانه از درشگه پائین کشیده بودند و کتک زده بودند (همین اسفندیاری - کی بود آقا اسم ببرید) اسم منم هم همه آقایان میدانند بنابراین بنده حق دارم در اینجا نگران باشم که اگر پیش آمدی بشود و حقوق اهالی کلیایگان خوانسار از بین برود کسی باید از حقوق آنها دفاع بکند کسی از هر کجا بیاید شایسته نمایندگی باشد باین طرح که الان تصویب میشود ممکن است مواجه بشویم باینکه فترتی وقتی مواجه شدیم با ایام فترت نتیجه چه خواهد شد؟ نتیجه این خواهد شد که مقدرات یک ملت آقایان توجه بفرمائید و مخصوصاً و کلانی که موکر دارند بیفتد در دست یک دولتی و طریق روی کار آمدن دولتها را هم که ما میدانیم بجای اینکه و کلا با موکلین سر و کار داشته باشند بایستی بر روند با یک اشخاص بست آنجا بسازند بر مردم تحمیل بشوند و نمایندگان مجلسی بشوند که نتوانند از آن محل دفاع کنند تمنی میکنم روی احساسات نروند آقایان این پیشنهاد ضرر ندارد ما موافقیم که

نشون خارجی نباید در این مملکت باشد ولی ما نمی توانیم مملکت را در زمان فترت تسلیم حوادث کنیم (صحیح است) آقای مؤتمن الملک را هم اضافه بفرمائید (یک نفر از نمایندگان - آقا پنجاه وقت داریم این چه اصراری است که میکنید)

نایب رئیس - آقای سیدضیاءالدین

سیدضیاءالدین - تمام بدبختی های بشر از ترس است (دکتر معظمی - در این مملکت حق دارند) ترس از چیست؟ از سوء تفاهم بنده با آقای دکتر معظمی و جناب آقای دکتر مصدق و آقای مهندس فریور و سایر پیشنهاد دهندگان اطمینان میدهم اگر بین شما حسن تفاهم باشد، اگر این عده ای که باسم اکثریت اقلیت هستند (دکتر معظمی - اگر مجلس تمام شد آنوقت عرض میکنم) اگر بین ما حسن فطرت باشد در این مملکت فترت پیش نمی آید (دکتر کشاورز - ممکن است کودتا بشود) اگر فترت پیش بیاید کسی سوء استفاده نمی تواند بکند، دیکتا ور هم نمیتواند پیدا شود اگر بین ما حسن تفاهم نباشد سی و دو نفر یا شصت و پنج نفر هم انتخابات بشود در مقابل قوه قهریه وقتی که ملت دارای تشکیلاتی نباشد وقتی این تشکیلات بهم مربوط نباشد و اداره کنندگان امور مملکت توی سر و کله هم بزنند آمده چکار خواهند کرد بنا بر این بنده خوب احساس میکنم کسانی که از فترت یا عواقب فترت نگران هستند حق دارند ولی علاج دارد علاج چیست علاجش این ده نفر و بیست نفر و اینها نیست علاجش یک حسن تفاهمی است بین اعضاء مجلس شورای ملی یک تصمیم قاطعی که در عرض یکماه یا چهار روز قانون انتخابات را اصلاح بکنند، وضع یک قوانین بسیار شدیدی، شدیدترین قوانینی برای کسانی که در انتخابات آتیه میخوانند سوء استفاده بکنند و یا اینکه میخواهند از مجرا و حدودی که دارند منحرف شوند، باید بکسانی که در دوره فترت ممکن است زمامدار مملکت بشوند

فهماند که اگر فترت ایران بکسال، پنج سال ده سال هم طول کشید (اگر چه همچو چیزی غیر ممکن است) ولی مجازات کسانی که از حدود قوانین مقرر خارج خواهند شد باید خود آنها یا بازماندگان آنها یا متعلقات آنها خواهد شد (فداکار - میروند فلسطین) بنده با تبسم عرض میکنم در موقع جواب جنابها را میدهم باین جوابش را میدهم (خطاب بدکتر کشاورز) بنده تصور میکردم که از فلسطین بر گردم شما مرا میکشید ولی از فلسطین آمدم شما مرا میکشید فلسطین بر نمیگرد (دکتر کشاورز - آقای رئیس من از ذهانت یک کلمه حرف بیرون نیامد، چرا تبیین میکنید؟) گفتید بر میگردد فلسطین (دکتر کشاورز - دروغ میکنی من حرف نزدم من اینجا نشسته بودم) بله شما گفتید (دکتر کشاورز - من نگفتم ولی این حرف صحیح است فرامیکنند میروند فلسطین میروند سوس میروند روی بیخ سر سره میخورند با پول این مملکت آنوقت میکوبند باید مجازات کرد باید خائنین را مدار زد) سینه من سر شماست آقای دکتر (دکتر کشاورز - اگر در این مملکت مجازات بود حالا توبالای دار بودی

صفوی - آقای دکتر حق ندارید تعیین کنید آقای ملک مدنی چرا جلو گیری نمیکند این حرفها چیست ایشان میزنند!

چیت ایشان میزنند!

چیت ایشان میزنند!

نایب رئیس - آقا چرا ساکت نبشوید حق

ندارید توهین کنید در مجلس

سیدضیاءالدین - بگذارید بگوید بنده

نیامدم اینجا عراضی عرض کنم که تشنجی ایجاد شود بنده آمدم اینجا عرض کنم که راه چلو گیری از بدبختی های مملکت در این نسبت که ما بهمدیگر فحش بدیم ، این راهش نیست، در هر صورت فرمایشات شما را در موقع خودش جواب عرض خواهم کرد بنده عقیده ام این است که اگر آقایان موافقت فرمایند ، اولاً بطوریکه ملاحظه میفرمائید این لایحه را بنده امضا نکرده ام ولی امروز بنده موافق هستم و بنده هم با نظریات تمام آقایان در اتخاذ تدابیر لازمه برای جلوگیری از حوادث موافقم و بنده تصور می کنم امروز این قضیه را چونکه مجلس تصویب کرده است حل فرمائید .

(بعضی از نمایندگان - نکرده است) (جمعی از نمایندگان - تمام شد) (همین اسفندیاری - تصویب شد بدون حرف) و دیگر پیشنهاد های زاید لزوم ندارد چونکه اصل موضوع را مجلس تصویب کرده است بنا به پیشنهاد آقای حکمت نماینده اقلیت ، حالا خواهش می کنم این قضیه را تمام کنید در جلسه آینده آقای دکتر معظمی و آقای مهندس فریور و سایر آقایانی که پیشنهادات مختلفی دارید یک طرحی راتهی کنید پیشنهاد کنید و بتصویب برسانید ما هم موافقیم .

کام بخش - تبصره های الحاقیه پیشنهاد شده است .

همین اسفندیاری - آقای رئیس تمام شدن این را اعلام فرمائید .

نایب رئیس - عرض کنم که ماده واحد

پیشنهادی آقای حکمت تصویب شده است تبصره هائی که پیشنهاد شده است می ماند برای جلسه بعد که ضمیمه آن طرح بشود (فرخ - این ماده تمام شده است آقا) در جلسه آینده تبصره ها با این طرحی که آقایان می خواهند بدهند مطرح می شود جلسه آینده یکشنبه سه ساعت پیش از ظهر (مجلس سه ناعاً بعد از ظهر ختم شد)

نایب رئیس مجلس شورای ملی

ملک مدنی

اخبار مجلس

گزارش کمیسیون عرایض و مرخصی

کمیسیون عرایض و مرخصی در این هفته روز های یکشنبه ۷۷۱۵ و سه شنبه ۷۷۱۷ و پنجشنبه ۲۴۷۲۱۹ ریاست آقای محمدعلی امام جمعه (شیراز) و سایر آقایان در ساعات ۸ صبح تشکیل و تعداد ۱۳۲ برت عرایض رسیدگی و بوزارتخانه های مربوطه رجوع و ضمناً ۶۰ پاسخنامه مر وعات مجلس که از وزارتخانه رسیده بود از اداره دبیرخانه قانون نگذاری برای رفع نگرانی بمتظلمین ابلاغ گردید .

رئیس اداره دبیرخانه مجلس شورای ملی

تصمیم قانونی مربوط با انتخابات

پانزدهمین دوره قانون نگذاری

ماده واحده - بمحض اینکه تمام خاک ایران بر طبق بیمان سه گانه از نیروی قوای متفین تخلیه شد بلافاصله فرمان انتخابات صادر و انتخابات دوره پانزدهم شروع گردد

تصمیم قانونی بالادرجله ۱۹ مهرماه ۱۳۲۴

بتصویب مجلس شورای ملی رسید

رئیس مجلس شورای ملی - سید محمدصادق طباطبائی

روز یکشنبه پانزدهم مهر ماه جلسه اکثریت

قبل از تشکیل جلسه رسمی مجلس راجع بمشاوره

نسبت با انتخاب بقیه هیئت رئیسه تشکیل شد و توافق

نظر در این قسمت بعمل آمد

روز دوشنبه ۱۶ مهرماه قرار بود مجلس علنی تشکیل

شود بواسطه تشکیل جلسه اکثریت که تا یکساعت

بمداز ظهر طول کشید بتاخیر افتاد و بروز سه شنبه

موکول شد .

انتخابات واحکام

وزارت بازرگانی و پیشه و هنر

۱ - آقای احمد آرامش رئیس اداره کل

حسابداری های وزارت بازرگانی و پیشه و هنر

بسمت مدیریت کل امور مالی

۲ - آقای سیدین سیهیدی رئیس اداره کل

کارگزینی بسمت مدیریت کل کارگزینی وزارت

بازرگانی و پیشه و هنر .

سوالات نمایندگان

ریاست محترم مجلس شورای ملی

متمنی است دستور فرمائید جناب آقای نخست وزیر

برای جواب وتوضیح موضوع زیر :

۱ - تشکیل شرکت برای توسعه تأسیسات برق

تهران و بهره برداری از آن ؛ بمجلس حاضر شوند

مهندس فلامالی فریور - طوسی

ریاست محترم مجلس شورای ملی

موضوع - سؤال ازوزارت کشور راجع بپروژه تهران

اخیراً در جرایدهای تهران خبری انتشار یافته است که

برحسب پیشنهاد رئیس اداره برق شهردار طهران

اداره برق را تبدیل بشرکت نموده و خود شهردار و

رئیس اداره برق هیئت مدیره و عامله آن شرکت شده اند

چون نسبت باین تصمیم در غیاب انجمن قانونی

شهر تهران که دوره آن سپری شده است باید توضیحات

بیشتری داده شود تا مطلب و چگونگی امر بخوبی

روشن گردد استدعا دارد بوزارت کشور اطلاع دهند

که در مجلس حاضر شده و نسبت بجریان این اقدام در

کیفیت تقویم کارخانه و فروش سهام و بدیهی اداره برق

و بطور کلی اتخاذ این تصمیم توضیحات کافی اظهار

بدارند تا مطلب بر مردم روشن گردد . ن اردلان

سؤال از آقای رئیس الوزراء

(وزارت کشور)

خواهشمندم در مجلس حاضر شده و توضیح

دهید که :

۱ - اقدامات اخیر فرمانداری نظامی در باب اشغال

یکماهه کلوب های حزب توده ایران و اتحادیه

کارگران در تهران از روی چه مجوزی بوده

و بچه مناسبت در همین موقع عده زیادی کار در

و نویسنده و حتی قاضی توقیف شده و نسبت بیک

نماینده مجلس از طرف مامورین حکومت نظامی

توهین شده است ؛

۲ - تائید بچه مناسبت در حدود ۴۰ روزنامه

مخالف دولت در همین موقع توقیف شده و تاکنون

مدیر یکی از آنها نیز باحضور هیئت منصفه مجاکمه

نشده است

چون عمل دولت صریحاً بخلاف قانون اساسی است

انتظار جواب فوری دارم .

دکتر کشاورز